

◆ ДИСКЌСВІТ ◆

ПРОЛОГ ЗА 9000 РОКІВ ДО

Флотилії мертвих плавають усім світом по підводних річках.

Про це не знає майже ніхто. Але теорію зрозуміти неважко.

Теорія така: океан, врешті-решт, багато в чому — лише вологіша форма повітря. А ні для кого не секрет, що чим нижче ви є, тим повітря густіше — як і тим розрідженіше, чим вище піднятися. Звідси випливає, що коли перекинута бурєю судно починає тонути і йде під воду, то рано чи пізно воно має досягти такої глибини, де вода стане настільки в'язкою, що не дасть йому змоги занурюватися далі.

Словом, судно перестане тонути й почне плавати під водою, вже недосяжне для океанських штормів, але й ніяк не здатне досягти дна.

Тут панує спокій. Спокій смерті.

Нерідко загиблі кораблі ще мають такелаж; деякі — навіть вітрила. А чимало досі мають і команду, яка заплуталася у снастях чи лишилася прив'язаною до гребних коліс.

Їхні безцільні подорожі, в яких не побачити жодної гавані, тривають, бо під поверхнею морів існують течії; тож мертві кораблі з командами зі скелетів мандрують світом, над затонулими містами й затопленими горами, доки грибок та корабельні черви не перетворюють їх на пил.

Зрідка відвалюється якір, долає весь шлях до темної, холодної безмовності долини в недосяжній глибині і збурює тисячолітню тишу, здійнявши хмару мулу.

Один такий якір ледь не поцілив Ангхаммарада просто там, де він сидів і споглядав дрейф кораблів високо вгорі.

Йому це запам'яталося, адже це була чи не єдина цікава подія за дев'ять тисяч років.

ПРОЛОГ ЗА МІСЯЦЬ ДО

Є така... хвороба семаграфістів.

Вона схожа на хворобу, відому як «калентура»; на неї потерпають моряки у довгих рейсах, коли, після тижнів штилю під безжальним сонцем, їм раптом починає видаватися, що корабель стоїть серед зеленого поля — і вони ступають крок за борт.*

Семаграфістам же іноді здається, що вони вміють літати.

Між високими вежами семафорів лежить приблизно по вісім миль, а якщо вилізти на вершечок, опинишся десь за сто п'ятдесят футів над рівниною. Якщо попрацювати там досить довго з непокритою головою, то, як переказують, ваша вежа стане здаватися все вищою, а сусідня вежа — все ближчою, і вам може видатися, що можна перестрибнути з однієї на іншу, чи, осідлавши невидимі семаграми, кружляти між них, як сніжинка, а може, й вирішити, що *ви сам* — семаграма. Дехто вважає, що, можливо, це всього лише збурення мозку, викликане виттям вітру в тросах. Достеменно не знає ніхто. Ті, хто ступають у повітря за сто п'ятдесят футів від землі, надалі нечасто виявляють схильність до дискусій.

Вежа злегка похитувалася на вітрі, але це було добре. В *цій* вежі було чимало нових інженерних рішень. Вона використовувала енергію вітру для приведення в дію

* Історична правда епохи Великих географічних відкриттів; назва хвороби має іспано-португальське походження. — *Прим. пер.*

своїх механізмів, вона не могла переломитися, бо була збудована гнучкою, вона більше скидалася на дерево, ніж на споруду. Більшу частину її можна було зібрати на землі й здійняти вертикально менше ніж за годину. Це був шляхетний і красивий витвір. І, завдяки новій системі щитків та кольорових вогнів, вона могла надсилати семаграми вчетверо швидше за старі вежі.

Принаймні зможе, щойно вдасться вирішити кілька проблем із затримкою дії деяких пристроїв...

На самісіньку верхівку вежі хутко видряпувався якийсь юнак. Більшу частину шляху він провів у липкому сірому ранковому тумані, а далі вже рухався в яскравому сонячному світлі, тим часом як туман лежав під ним аж до самісінького обрію, наче море.

Він не приділяв краєвидам жодної уваги. Він ніколи не мріяв літати. Він мріяв про машини, про те, щоб змусити їх працювати краще, ніж будь-коли.

Наразі він хотів зрозуміти, чому нові щитки *теж* заклинено. Він же змастив повзунки, перевірів тросики, а потім вистромився далеко на відкрите повітря, щоб перевірити самі щитки. Такого робити не дозволяється, але кожен на Лінії знає, що часом інакше нічого не полагодиш. Хай там як, ви в цілковитій безпеці, якщо подбали про...

Почулося «дзень». Він обернувся і побачив карабін свого страхувального троса на доріжці внизу, побачив тінь, відчув жахливий біль у пальцях, почув власний крик і впав...

...як якір.

ЯНГОЛ

В якому наш Герой спізнає Надію, найбільший дар — Сандвіч каяття з беконом — Понурі рефлексії ката про страту на горло — Знамениті останні слова — Наш герой помирає — Янголи (обговорення) — Непридатність деяких пропозицій щодо мітел — Несподівана гонитва — Світ, вільний від чесних людей — Чоловік-стрибунець — Вибір є завжди

Кажуть, загроза бути повішеним на світанку чудово зосереджує мислення; на жаль, тим, на чому зосереджується розум, неодмінно виявляється той факт, що він перебуває в тілі, яке на світанку повісять.

Чоловікові, якого мали повісити, люблячі, хай і не дуже далекоглядні, батьки дали колись ім'я Мокр фон Губперук, але він не збирався зганьбити це ім'я — наскільки це взагалі було можливим — тим, що під цим іменем його повісили б. Світові, і зокрема тій його частині, де виносять смертні вирок, він був відомий як Альберт Спенглер*.

* Одне зі значень слова «*sprangler*» — шпигун; разом із тим, дієслово «*sprangle*» означає різні варіації слова «блищати». У США серед носіїв цього прізвища відомі, по-перше, старовинна родина великих виробників цукерок, а по-друге, популяризатор науки і філантроп на ім'я Стів. Відтак дослідники творчості Пратчетта мають різні думки про те, що (або кого) мав на увазі сер Террі; лунають навіть підозри про натяк на відомого німецького філософа Освальда Шпенглера, хоча в того прізвище пишеться через «е» замість «а». — Прим. пер.

І ось він прийняв позитивніший погляд на ситуацію та зосередився на шансі *не бути* повішеним на світанку, в першу чергу — на шансі видовбати ложкою крихкий цемент навколо каменя в стіні своєї камери. Наразі ця робота забрала в нього п'ять тижнів і перетворила ложку на щось, більше схоже на пілочку для нігтів. На щастя, постіль тутешнім постояльцям ніхто не мінняв, а то б тут знайшли найважчий на світі матрац.

Камінь, який став предметом його уваги, був великим і важким, і в нього було вбито залізну скобу для кріплення кайданок.

Мокр сів обличчям до стіни, обома руками стиснув залізну дугу, вперся ногами в сусідні камені й потягнув.

Його плечі зсудомило, й червоний туман заслав йому зір — але брила виповзла зі стіни з тихим і якимсь неадекватним «дзень!». Мокр із зусиллям відсунув її вбік і зазирнув у дірку.

Вона була затулена іншою брилою, і цемент навколо неї був підозріло свіжим і міцним.

А просто перед ним лежала новенька ложка. Вона аж сяяла.

Уважно її роздивляючись, він почув за спиною аплодисменти. Він озирнувся (сухожилля агонічно затріщали) і побачив кількох охоронців, які спостерігали за ним через ґрати.

— Чудово зроблено, пане Спенглер! — гукнув один із них. — Рон винен мені п'ять доларів! Я ж казав йому, що ви — впертюх! Це справжній впертюх, казав я!

— Це ви все підлаштували, Вілкінсоне? — слабким голосом спитав Мокр, роздивляючись відблиски світла на ложці.

— О, пане, то не ми. Наказ Правителя Ветінарі. Він вимагає, щоб усім приреченим в'язням надавалася перспектива звільнення.

— Звільнення? Але ж там стирчить та бісова брила!

— Так, стирчить, пане, авжеж, стирчить, — погодився тюремник. — Бачте, це ж тільки *перспектива*. Не звільнення як таке. Ха, то було б трохи по-дурному, еге ж?

— Еге ж, було б, — погодився Мокр.

Він не став додавати «виродки ви». Ці шість тижнів охоронці поводилися з ним досить людяно, а він завжди старався налагоджувати з навколишніми добрі стосунки. В цьому йому не було рівних. Навички комунікації були частиною його капіталу; власне, вони й становили практично весь той капітал.

Крім того, ці люди мали великі дрючки. Тож він обережно додав:

— Декому це може здатися жорстоким, Вілкінсоне.

— Так, пане, ми йому про це казали, пане, але він сказав, що нічого подібного. Він сказав, що це, — тюремник наморщив лоба, — *тру-до-те-ра-пі-я*, яка корисна для здоров'я і для того, щоб не сумувати, бо дає найбільший з усіх скарбів, а саме — Надію, пане.

— Ах, надію, — похмуро буркнув Мокр.

— Ви ж не засмучені, правда ж, пане?

— Засмучений? Чого б це я мав бути засмученим, Вілкінсоне?

— От якраз перед вами в цій камері сидів один, то він проліз через злив. Дуже маленький був чоловічок. Дуже спритний.

Мокр поглянув на невеличку решітку в підлозі. Він витягнув би її за кілька секунд.

— Вона веде до річки? — поцікавився він.

Тюремник усміхнувся.

— Ви б *так і подумали*, правда ж? Отой хлопець таки *засмутився*, коли ми його вилунали. Приемно бачити, що ви вловили ідею, пане. Ви для всіх нас були прикладом, пане, у своїй поведінці. Цементну крихту пхали в матрац? Дуже розумно, дуже чисто зроблено. Дуже *охайно*. Ми справді раді були вашій присутності. Між іншим, пані Вілкінсон переказувала вам вдячність за святкового кошика з фруктами. Шикарна штука, авжеж. Там навіть кумквати були!

— О, нема за що дякувати, Вілкінсоне.

— Начальник в'язниці аж позеленів від заздрощів, бо в його кошику були тільки фіги, але я сказав йому, пане, що ці фруктові кошики — вони як життя: поки не зазирнеш під ананас, ніяк не вгадаєш, що ж там під ним. Він теж переказував вам вдячність.

— Радий, що йому сподобалося, пане Вілкінсон, — відсутньо сказав Мокр.

Кілька разів господині, в яких він у різний час винаймав житло, приносили передачі для «бідного хлопчика, який збився з дороги», а Мокр завжди волів інвестувати у щедрість. Зрештою, така кар'єра, як у нього, ґрунтувалася в першу чергу на стилі.

— Загалом кажучи, пане, — знову заговорив Вілкінсон, — ми з хлопцями тут усе думали, чи не побажаєте ви, ну, в таку хвилину, полегшити свою долю, висловившись на предмет місця розташування, ну, в якому перебуває та точка, де, ну, розташовано місце, словом, де ви сховали всі вкрадені вами гроші?..

Уся в'язниця затихла. Вуха нашорошили навіть таргани.